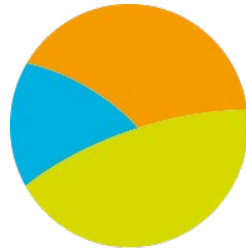

Akkervogelmonitoring

Bijeenkomst 28 maart 2023

Ens, Flevoland

**van hall
larenstein**
university of applied sciences

Programma v/d dag

- Opening – Dorien Jansen, BoerenNatuur
- Presentatie akkervogelevaluatie Groningen – Raymond Klaassen, GKA
- Het cluster in Ens – Arie Keijzer, FAC
- Naar buiten met Digni van den Dries
- Presentatie beheermonitoring – Marjon Schultinga, ANOG
- Discussie
- Afsluiting

Evaluatie van het akkervogelbeleid van de Provincie Groningen

Grauwe Kiekendief
Kenniscentrum Akkervogels

Raymond Klaassen

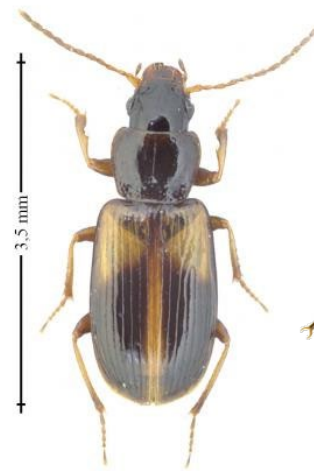

**university of
groningen**

Akkerbouwgebieden vormen leefgebied voor specifieke soorten

Akkersnelloper
Anchomenus dorsalis
6.0 – 8.0 mm

Akkerbontloper
Acupalpus meridianus
3.0 – 4.4 mm

Akkerglimmer
Amara similata
7.5 - 10 mm

... waarmee het niet zo goed gaat

Veldleeuwerik
-98%

Grauwe Gors
uitgestorven

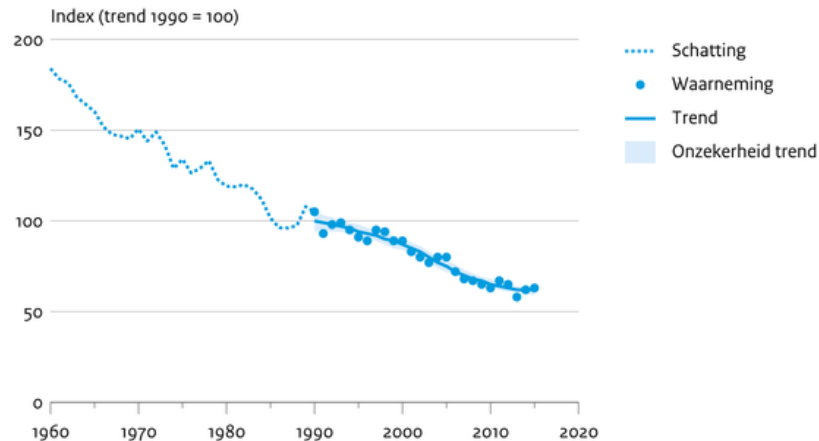
(deel is
stabiel of
neemt toe)

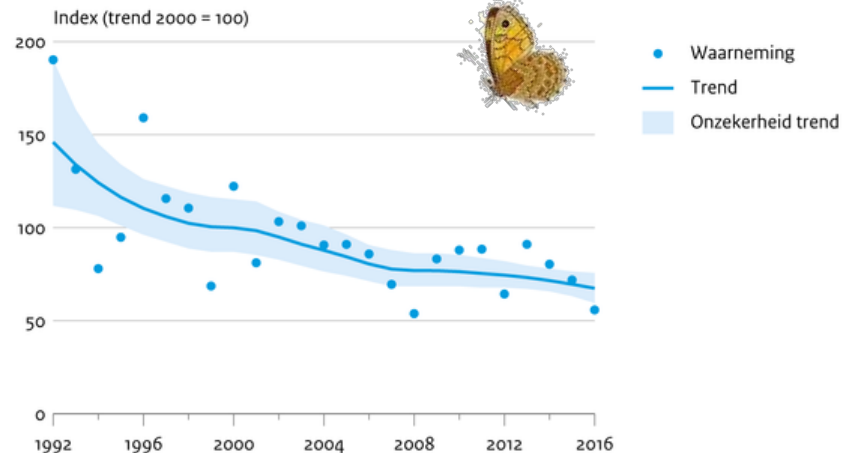
Patrijs -93%

Boerenlandvogels in Nederland

Dagvlinders in grasland

Agrarisch natuurbeheer als belangrijkste beleidsinstrument

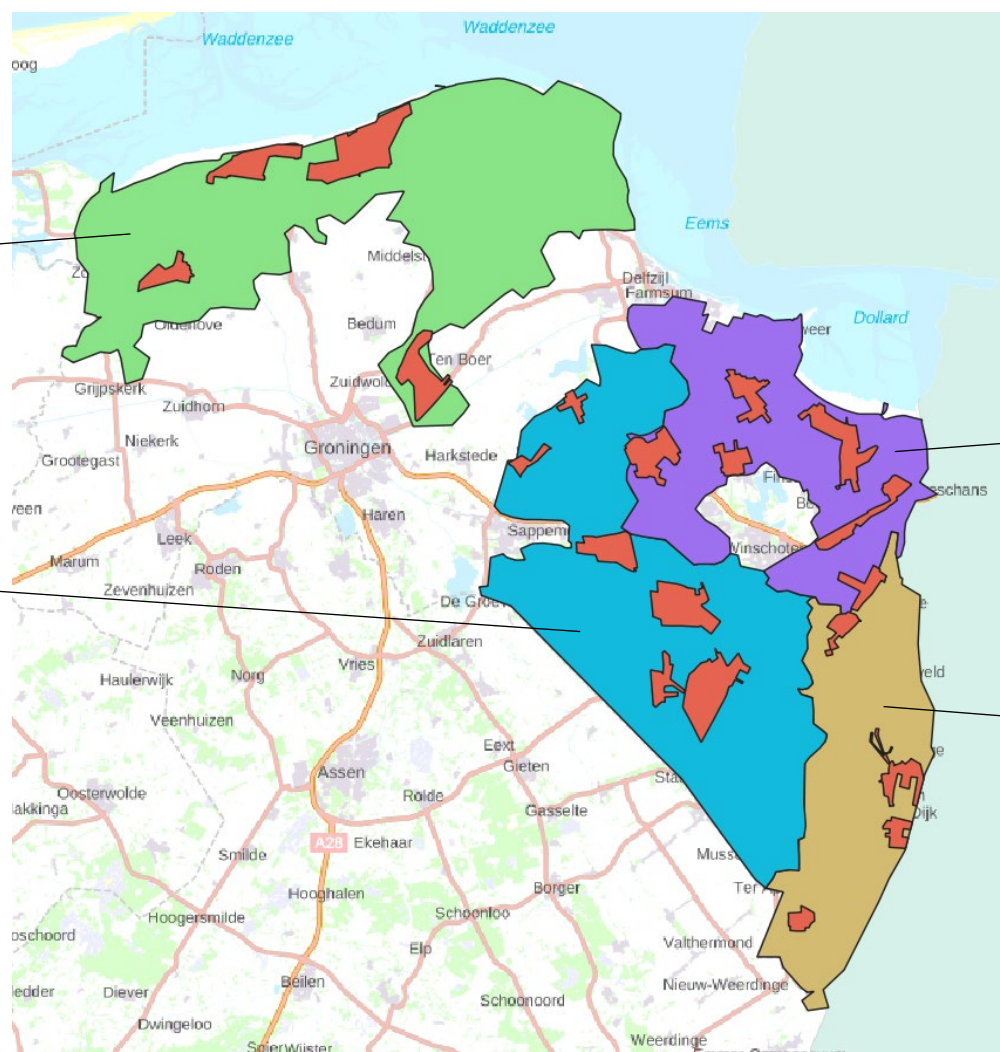
- vooral: akkerranden & wintervoedselveldjes, sinds 2016: ook vogelakkers & vogelgraan
- maatregelen toegepast binnen clusters (meer doen in minder gebieden)
- clusters neergelegd in de beste akkervogelgebieden

Noord

Veenkoloniën

Oldambt

Westerwolde

Evaluatie akkervogelbeleid Provincie Groningen

Landelijke evaluatie ANLb (WUR): niet gekeken naar effecten op akkervogels
Provincie Groningen: werkt onze aanpak met maatregelen in clusters?

- update van trends van akkervogels in Groningen - hoe staan we er voor?
- vergelijking van aantallen en trends van akkervogels binnen-buiten clusters
- relaties leggen tussen voorkomen akkervogels en maatregelen en het landschap
- provinciale monitoringsnetwerk Meetnet Agrarische Soorten (MAS) (punttellingen)
- beheermonitoring van maatregelen + referenties

niet: kiekendieven, Velduil, Kwartelkoning, Patrijs

Soorten

Soorten van open akkers:

- **Veldleeuwerik**
- **Gele Kwikstaart**
- Graspieper
- Kwartel

Soorten ruigte en struweel:

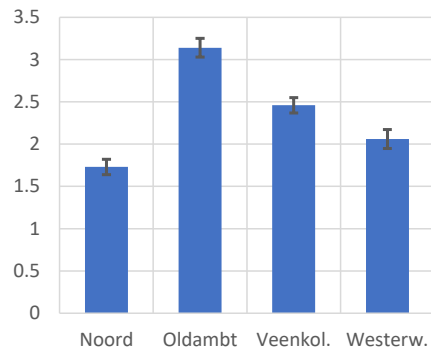
- Blauwborst
- **Geelgors**
- Grasmus
- **Kneu**

Steltlopers:

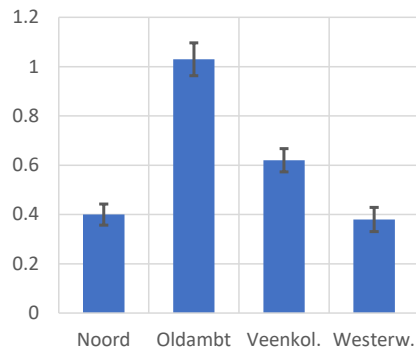
- **Kievit**
- **Scholekster**
- Wulp

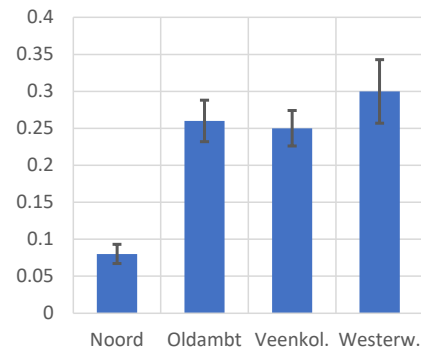
gele kwikstaart

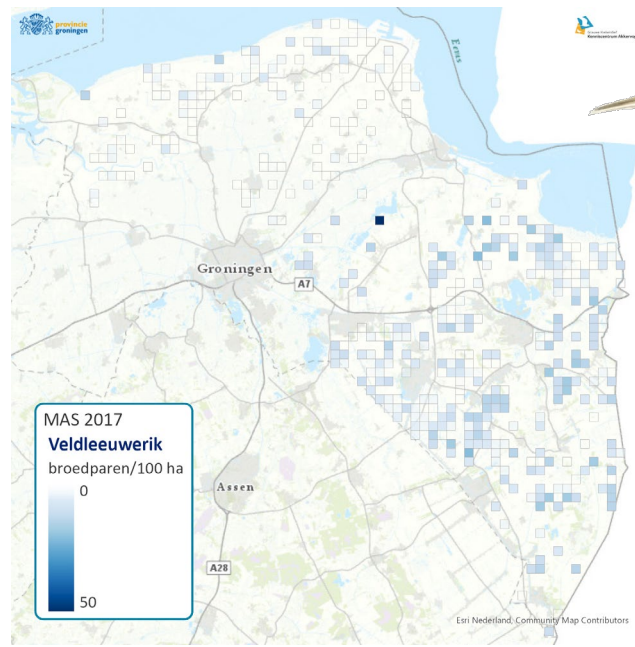
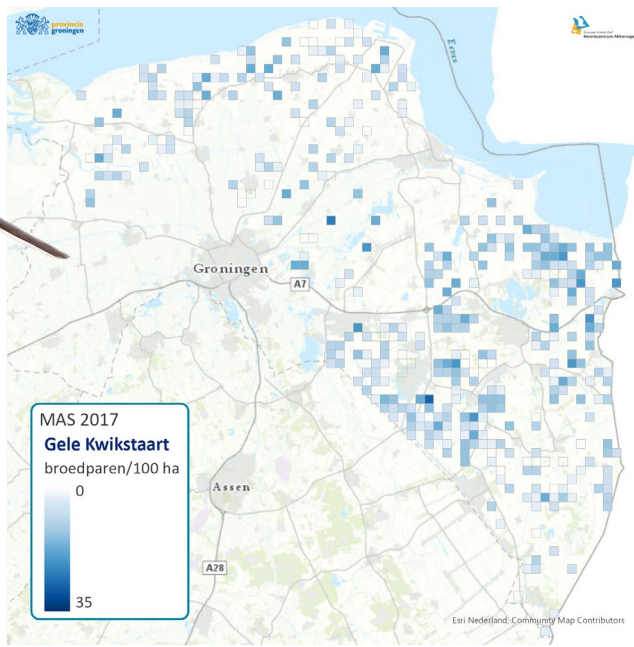
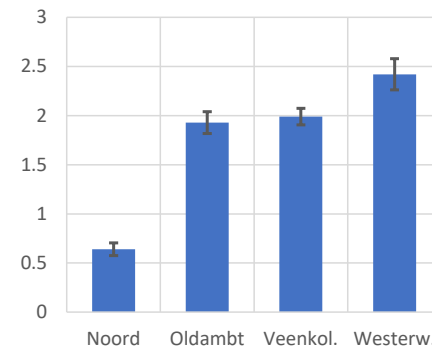
graspieper

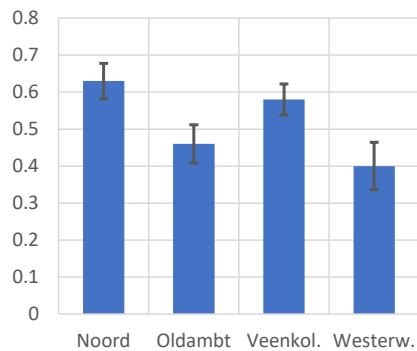
kwartel

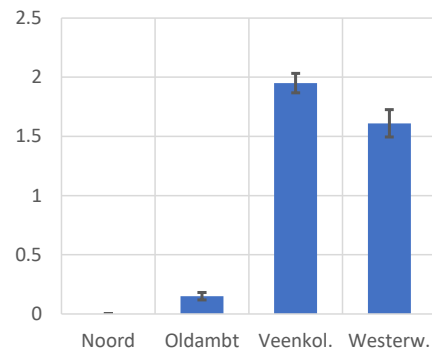
veldleeuwerik

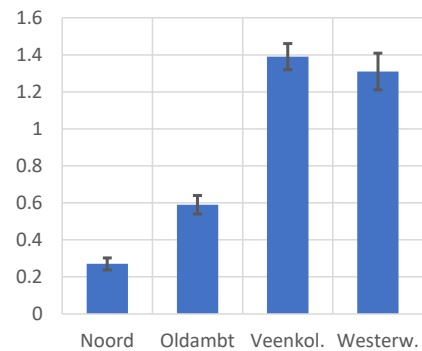
blauwborst

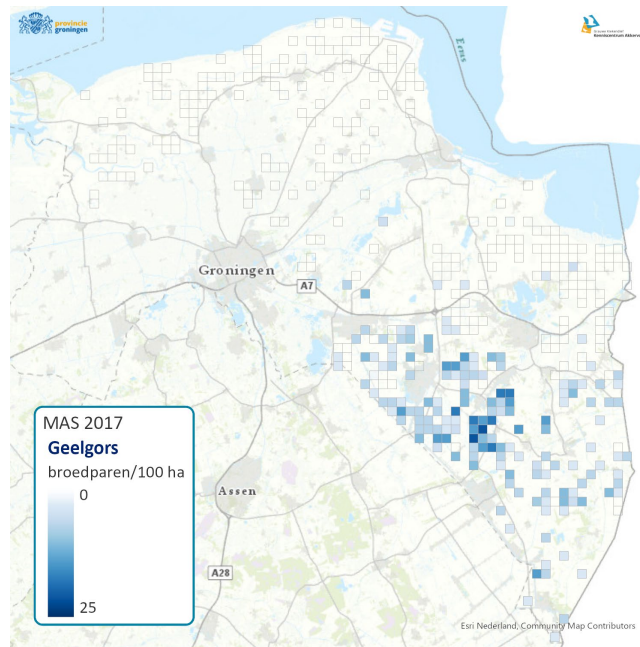
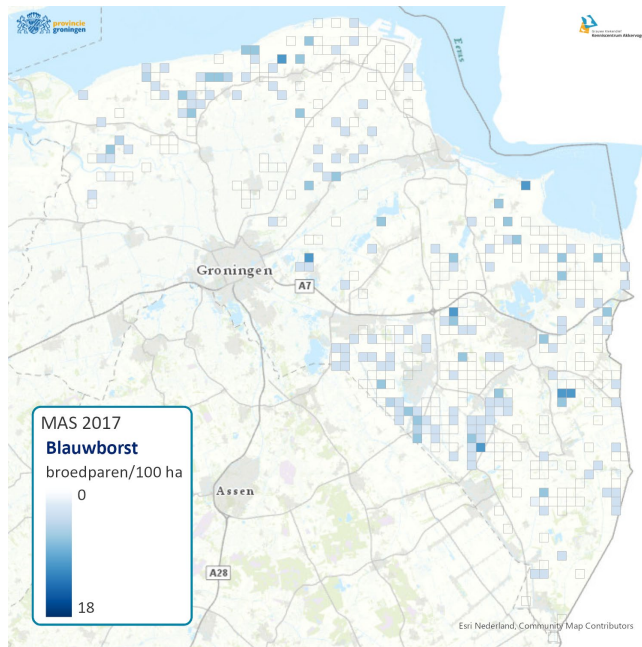
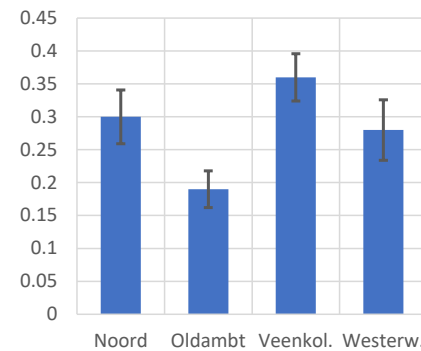
geelgors

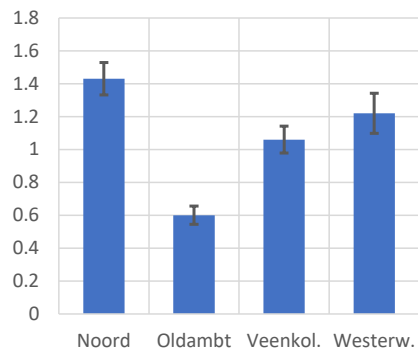
grasmus

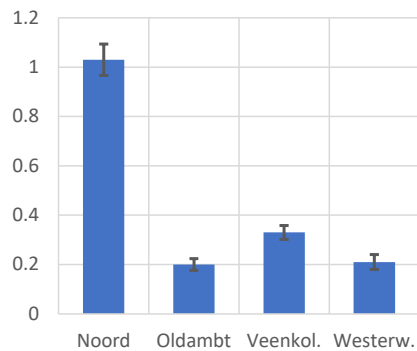
kneu

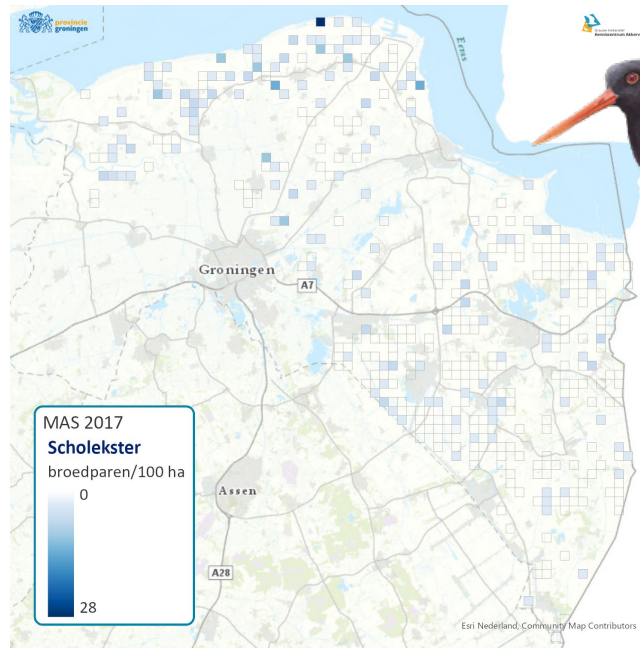
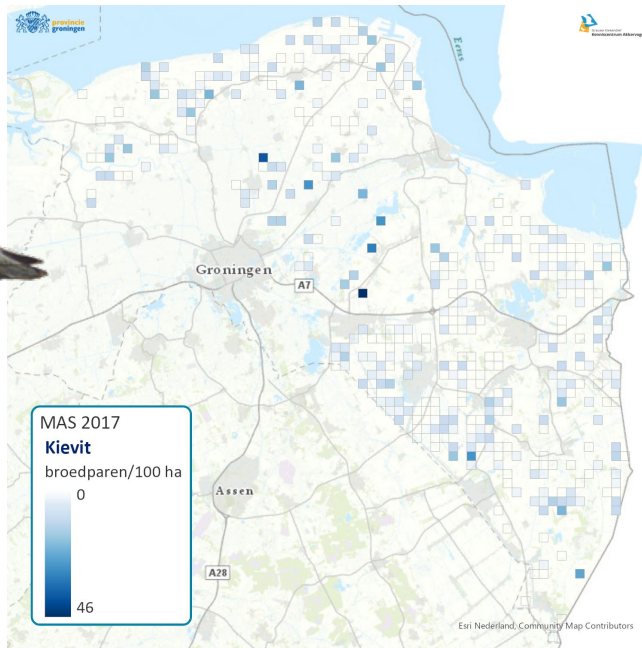
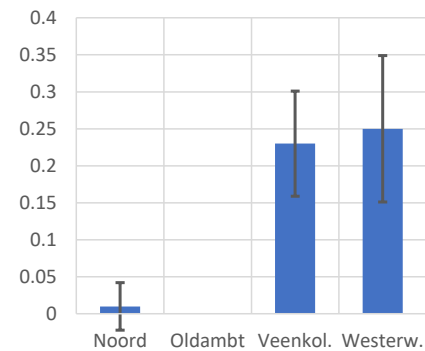
kievit

scholekster

wulp

Trends (2015-2020)

Stabiel

Toename

Afname

Akkervogels staan er niet heel goed voor: 1 soort neemt toe, 5 zijn stabiel en 5 nemen af

Trends (2015-2020)

soort	trend
-------	-------

Veldleeuwerik	afname
Gele Kwikstaart	stabiël
Graspieper	afname
Kwartel	afname

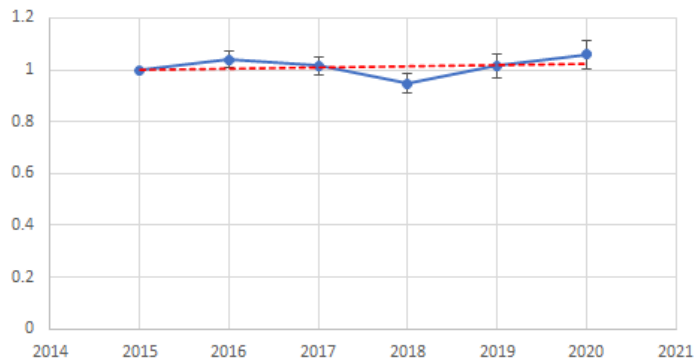
Blauwborst	toename
Geelgors	stabiël
Grasmus	stabiël
Kneu	stabiël

Kievit	afname
Scholekster	afname
Wulp	stabiël

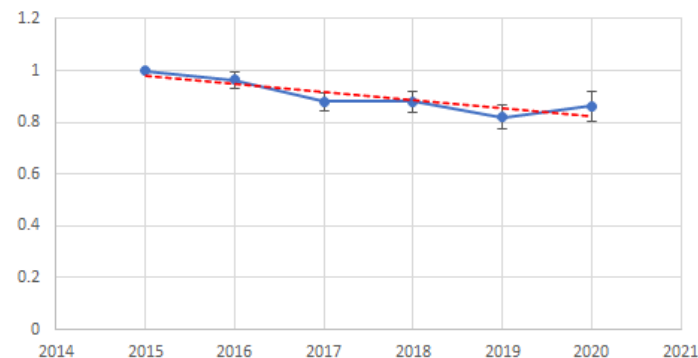
	Afname	Stabiël	Toename
Open akker	3	1	0
Struweel	0	3	1
Steltlopers	2	1	0
totaal	5	5	1

Gele Kwikstaart - stabiel ($p=0.71$)

Veldleeuwerik - afname ($p=0.05$)

- met name problemen bij soorten van open akkers en steltlopers!

Eigenlijke evaluatie: aantallen binnen-buiten de ANLb clusters

soort	trend	aantallen binnen-buiten clusters
-------	-------	----------------------------------

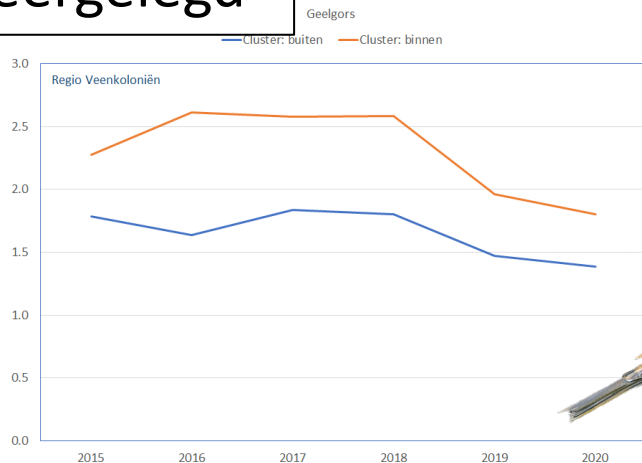
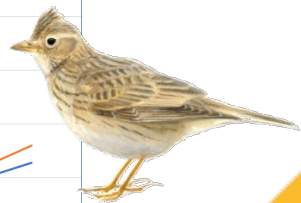
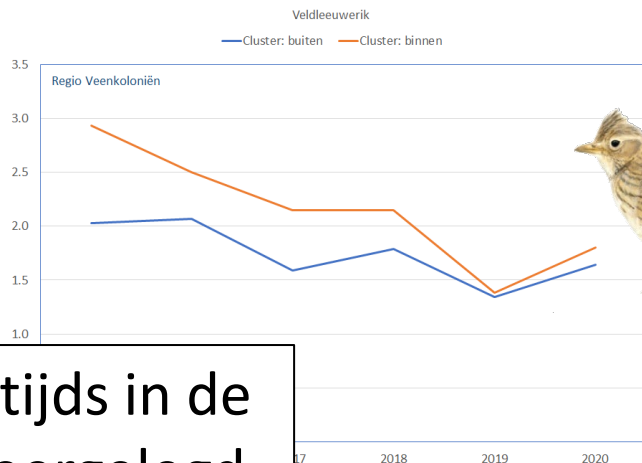
Veldleeuwerik	afname	meer binnen clusters
Gele Kwikstaart	stabiel	meer binnen clusters

Graspieper	afname	geen verschil
Kwartel	afname	meer binnen clusters

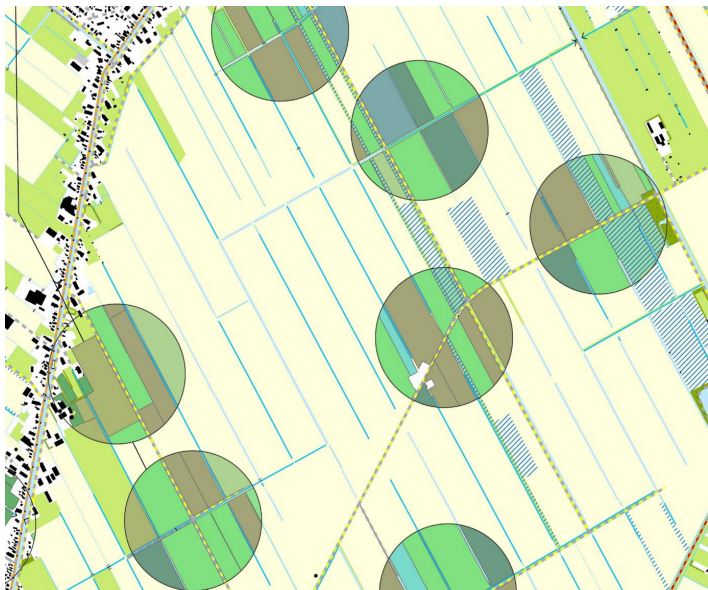
Blauwborst	toename	meer binnen clusters
Geelgors	stabiel	meer binnen clusters
Grasmus	stabiel	meer binnen clusters
Kneu	stabiel	geen verschil

Kievit	afname	geen verschil
Scholekster	afname	geen verschil
Wulp	stabiel	meer binnen clusters

maar, clusters destijds in de beste gebieden neergelegd

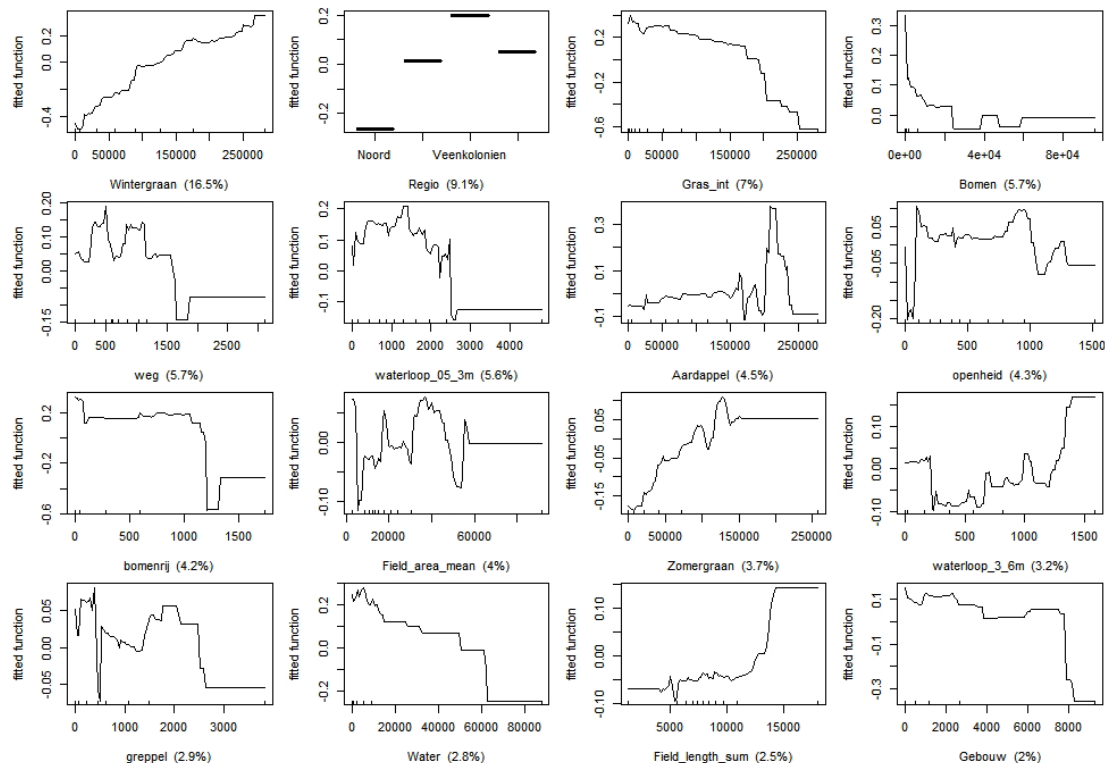

Relatie met maatregelen en het landschap

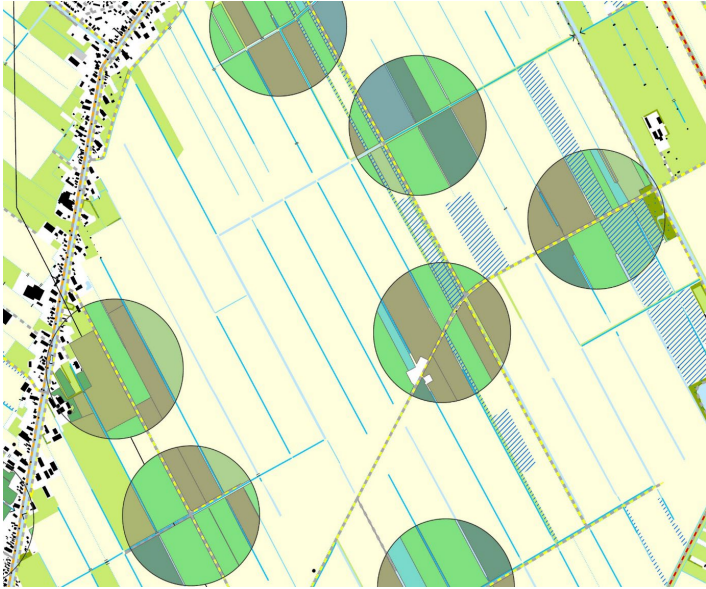
Meetnet Agrarische Soorten (MAS)

- habitat-associatie modellen

effect van meer dan 40 variabelen getoetst > selectie

Relatie met maatregelen en het landschap

Meetnet Agrarische Soorten (MAS)

- habitat-associatie modellen

Beheermonitoring

- maatregelen (akkerranden, vogelakkers) + referenties

Relatie met maatregelen en het landschap

Regio	~
Akkerrand	+
Natuurbraak	+
Vogelakker	+
Openheid	-
Perceelsgrootte	-

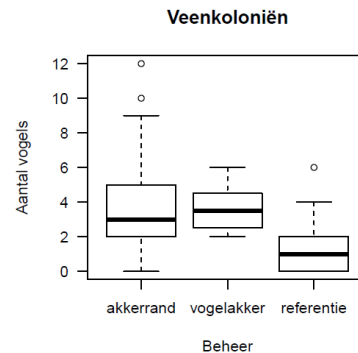

Grasmus

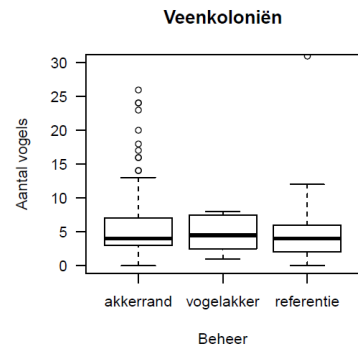
Regio	~
Wintergraan	+
Zomergraan	+
Aardappel	+
Gras intensief	-
Bomen(rij)	-

Gele Kwikstaart

Directe relatie
met ANLb

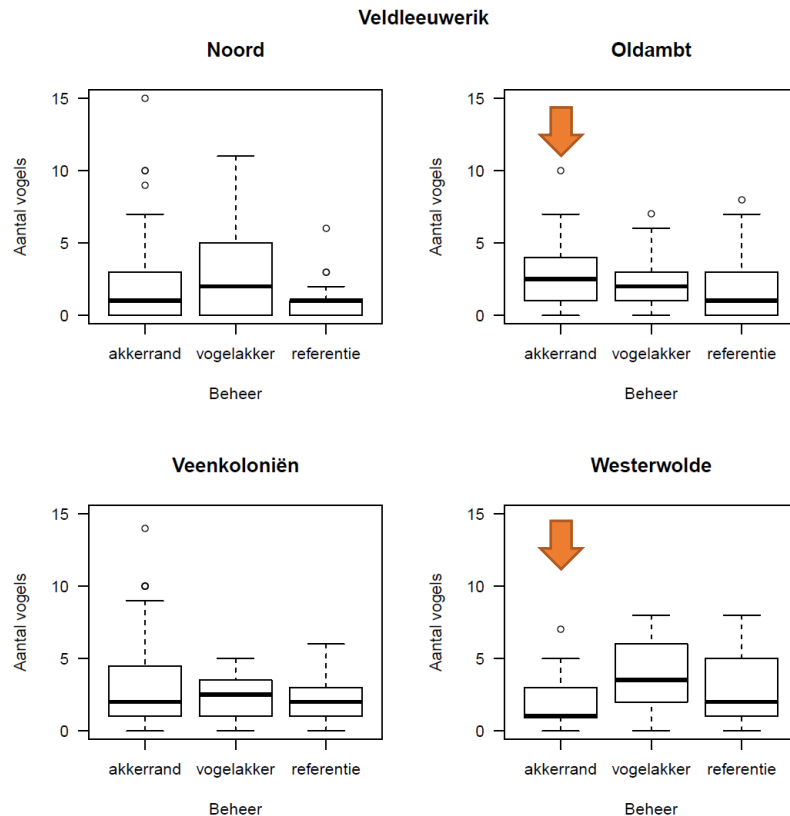
Geen relatie
met ANLb

Relatie met maatregelen en het landschap

Regio	~
Openheid	+
Gras intensief	+
Luzerne/grasklaver	+
Bomen(rij)	-
Wegen/fietspad	-

Veldleeuwerik

Randen
gebruikt
voor
voedsel
zoeken

Aantallen binnen-buiten de ANLb clusters

soort	trend	aantallen binnen-buiten clusters	relatie met ANLb?
-------	-------	----------------------------------	-------------------

Veldleeuwerik	afname	meer binnen clusters	voedsel
Gele Kwikstaart	stabiël	meer binnen clusters	nee
Graspieper	afname		nee
Kwartel	afname	meer binnen clusters	deels

Blauwborst	toename	meer binnen clusters	nee
Geelgors	stabiël	meer binnen clusters	ja
Grasmus	stabiël	meer binnen clusters	ja
Kneu	stabiël		nee

Kievit	afname		nee
Scholekster	afname		nee
Wulp	stabiël	meer binnen clusters	nee

- slechts 2 soorten (GM, GG) direct verband met agrarisch natuurbeheer
- 2 soorten deels een effect van ANLb (VL, GKw)
- hogere aantallen binnen clusters door maatregelen (GM, GG), landschap (GKw, BB, Wu) of combinatie daarvan (VL, Kw)
- ANLb is belangrijk maar reikwijdte beperkt

Elwin van der Kolk

Naar een betere bescherming van akkervogels

- beperkt aantal soorten profiteert van akkerranden (m.n. soorten van struweel)
- juist soorten waarmee het slecht gaat (open akker, steltlopers) profiteren *niet* van ANLb
- bedreigde soorten zijn onvoldoende geholpen met voortzetten ANLb in huidige vorm
- habitat-associatie analyse: grotere variatie aan gewassen, m.n. granen en eiwitgewassen
- er is naast het ANLb een extra inspanning nodig, met name op de percelen zelf:
 - ANLb: sterker inzetten op volveldse maatregelen zoals vogelakkers en vogelgraan, 'meerjarige braak'
 - NiL: extensiveren bouwplan met eiwitgewassen zoals luzerne, grasklaver of erwten
- *top-down*: er is geen *one-size fits all* maatregel; soorten hebben verschillende behoeften
- *bottom-up*: landschap -> welke soorten -> kennis over ecologie -> welke maatregelen

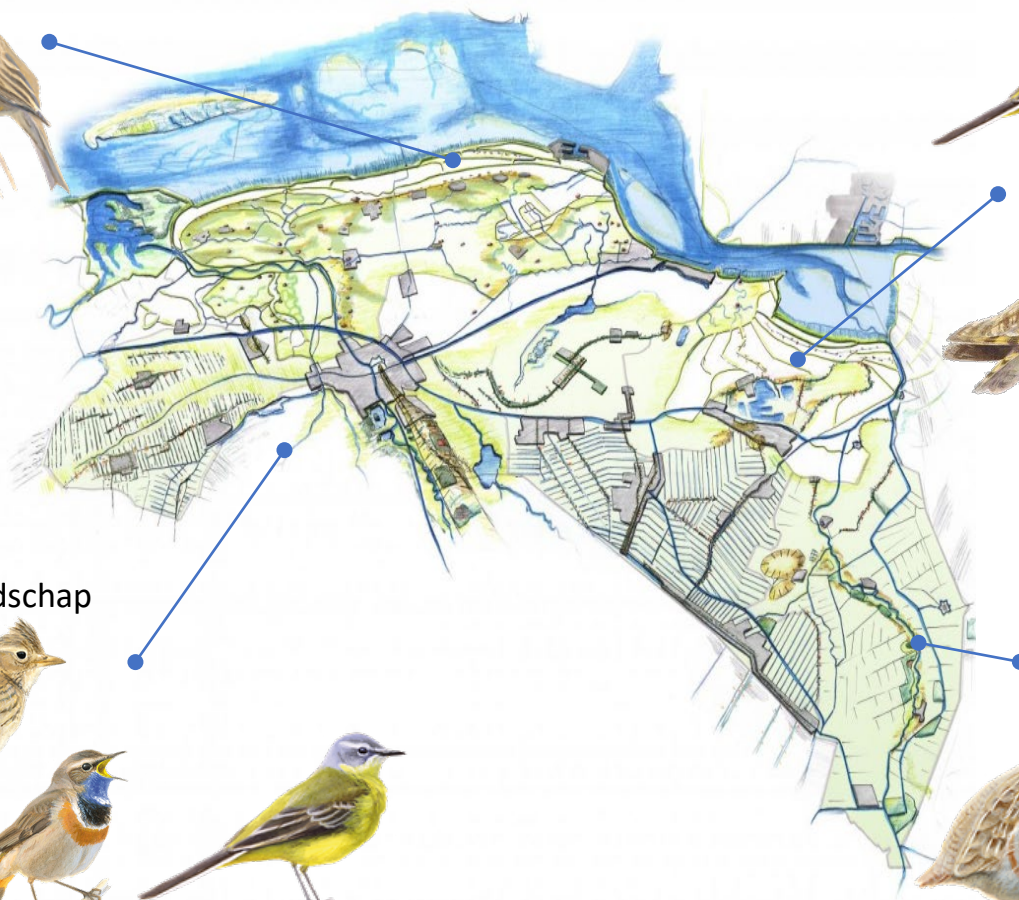
Noordkust

regionale akkervogellandschappen

Open zeekeilandschap

Veenkoloniale wijkenlandschap

Essen en coulissenlandschap

Naar een betere bescherming van akkervogels

- Lerend beheren: doen - leren - beter doen
- Resultaten input voor regionaal Actieplan Akkervogels
- Belang van goede monitoring: gouden combinatie MAS en beheermonitoring?
- Belang van ecologisch onderzoek: kennen ecologische randvoorwaarden soorten
- Belang van experimenten in het veld (bijv. 'LNV pilots', NWA strokenteelt)

university of
 groningen

raymond.klaassen@rug.nl

Grauwe Kiekendief
 Kenniscentrum Akkervogels

A close-up photograph of a quail, likely a European quail, standing in a field of green grass. The bird has brown and white speckled plumage and a distinctive white stripe above its eye. The background is a soft-focus green field.

Beheerstrategie 2023-2027

Random Ens

In onze Programma's:

- Agrarisch Natuur en landschapsbeheer (open akker)
- Dooradering
- Nieuwe beheerpakketten
- Klimaat en water

Inhoud

Beheerstrategie algemeen

Huidig beheer Rondom Ens

Toekomstvisie beheer

Beheereenheden & budget

Monitoring!

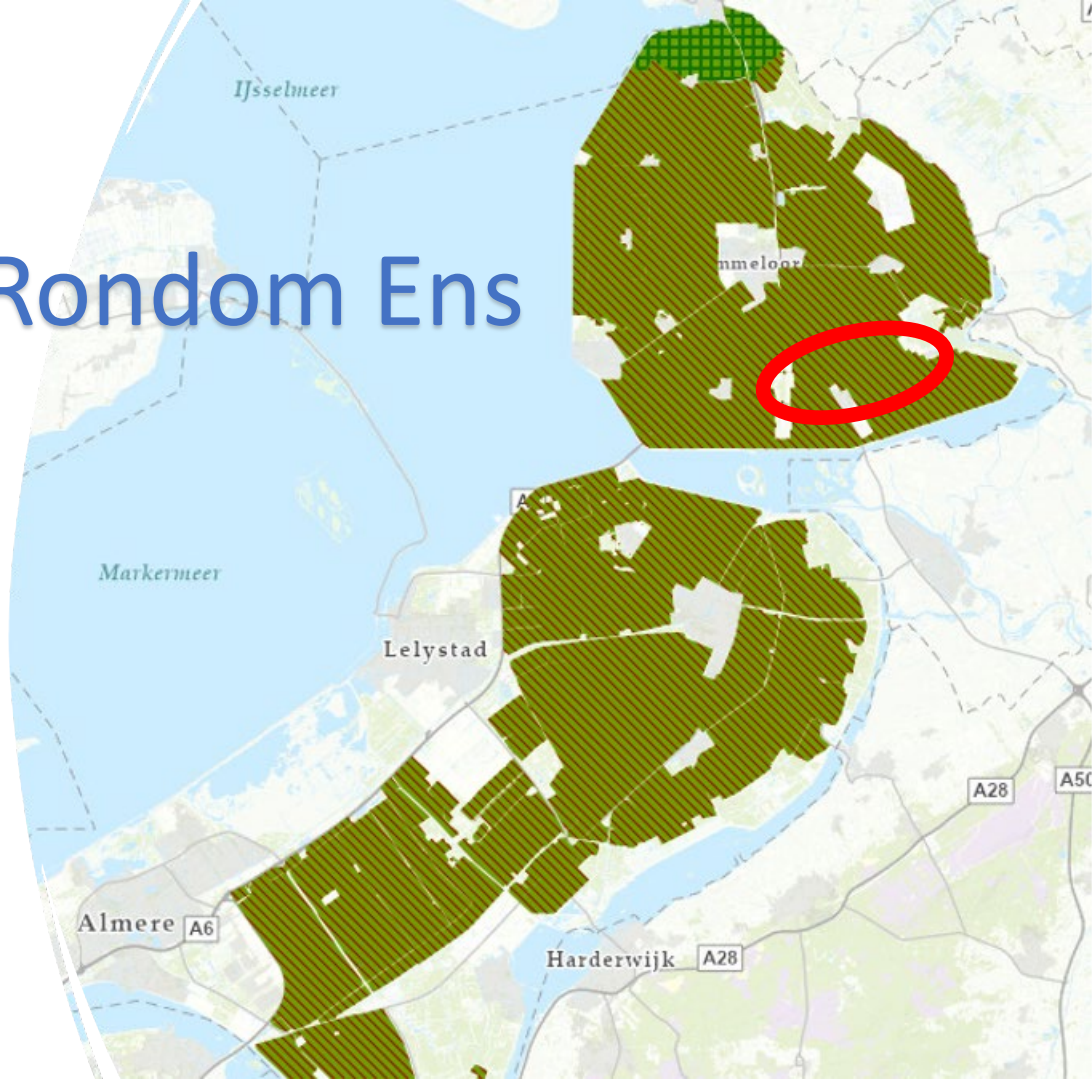

Beheerstrategie

- Geschreven om structureel plan te hebben voor elk cluster om de biodiversiteit te verbeteren
- Het doel is om de deelnemers inzicht te geven welke beheereenheden beschikbaar zijn
- Het FAC biedt de deelnemers informatie en advies

Beheerstrategie Rondon En

- Gebaseerd op natuurbeheerplan, Rondon En blijft een open-akkergebied
- Eerst versterken dan uitbreiden
- Dooradering, klimaat en water zijn nieuw

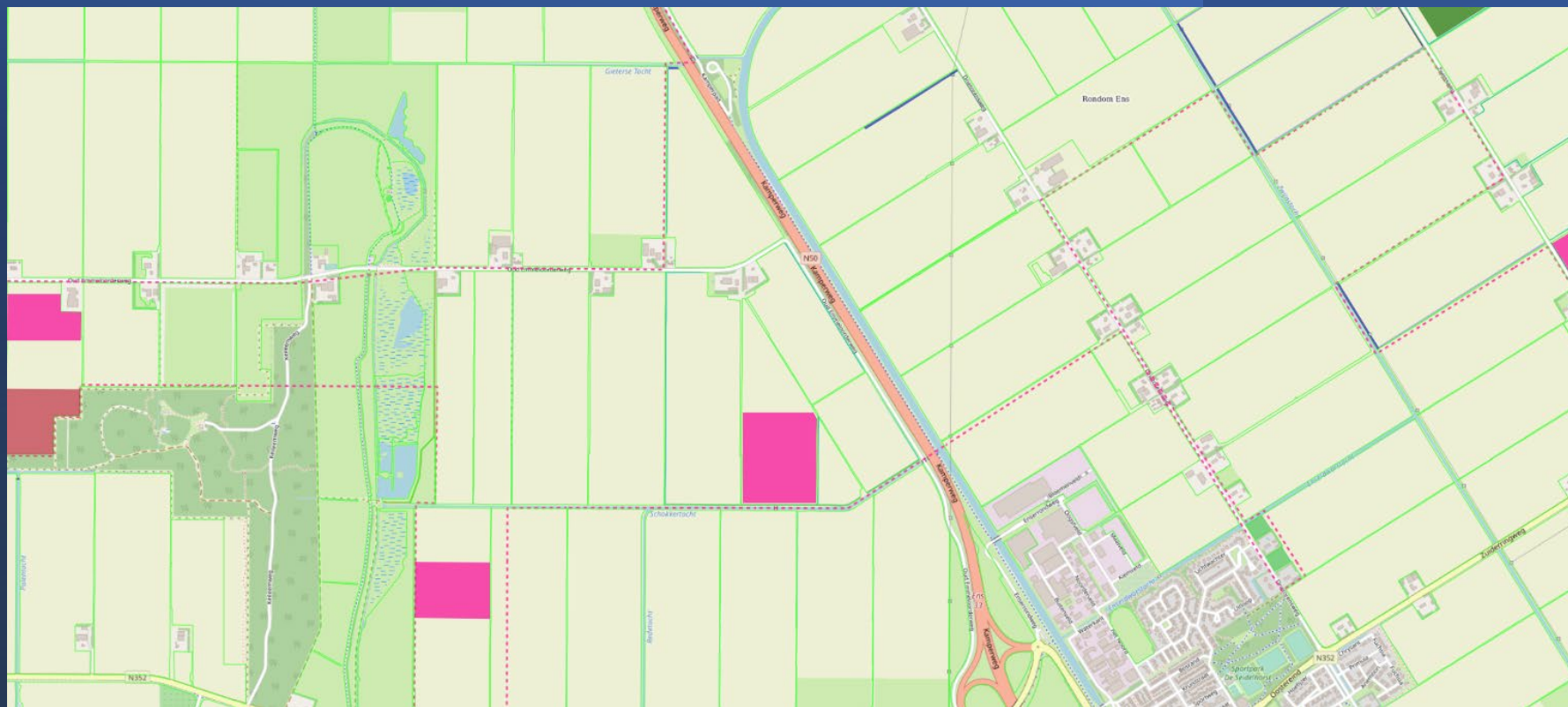

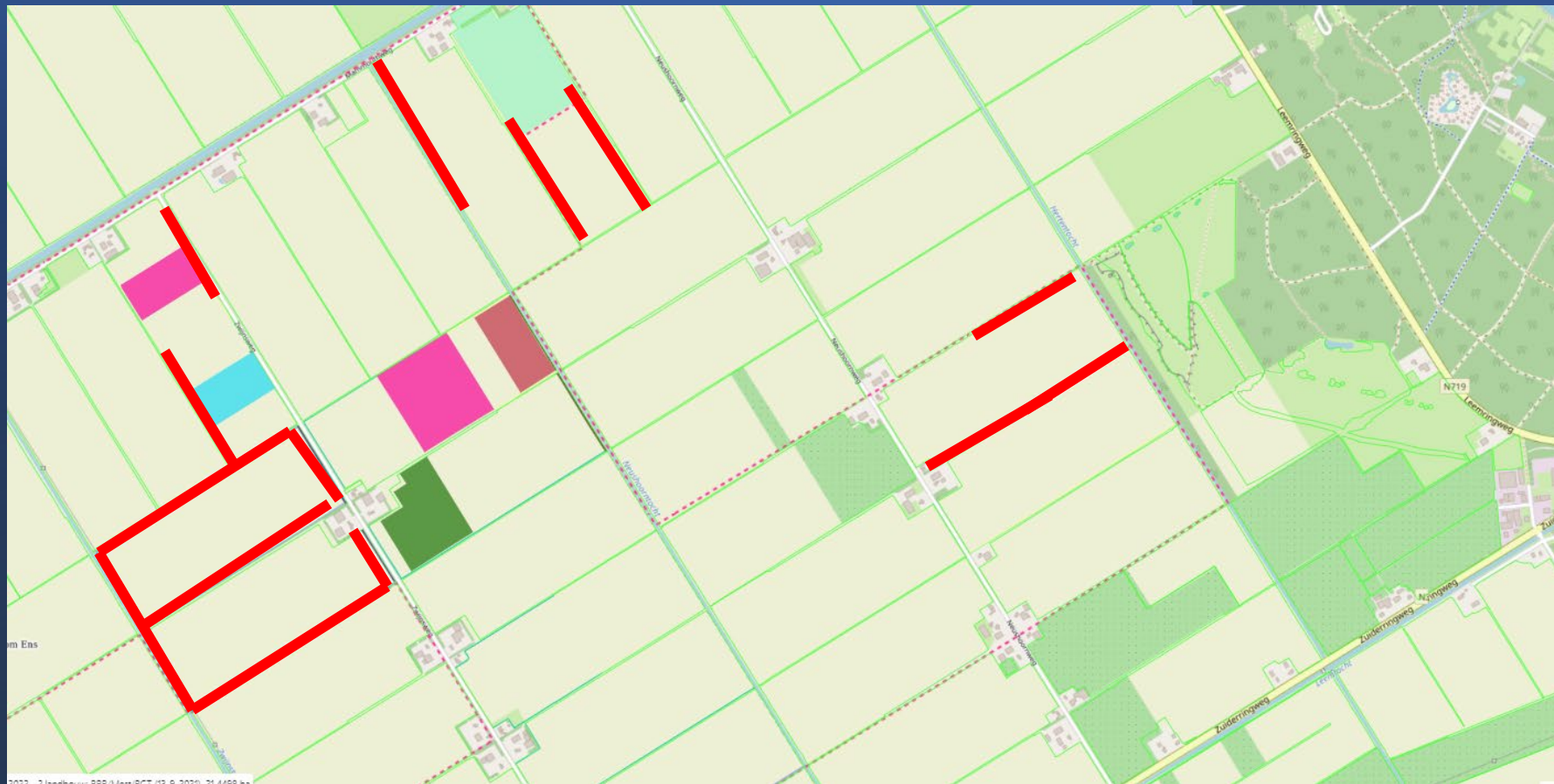
Beheerstrategie

- Streven naar 10% beheereenheden (excl. Legselbeheer en klimaat en water)
- Advies is om in het najaar in te zaaien
- Beloning voor extra werk, bijvoorbeeld:
 - Wintervoedselveld in de lente
 - Niet maaien van vanwege nesten
 - Akkerrand laten staan voor insecten

Huidig beheer Rondom Ens

- Open akkergebied met een grote open plek tussen Voorsterbos en Schokland
- Veel wintervoedselvelden, akkerranden en vogelakkers
- Corridor tussen Voorsterbos en Schokland
- Veel fragmentatie waardoor de corridor nog niet ideaal is

Toekomstvisie

- Hogere dichtheid van beheereenheden
- Akkerranden als verbinding; vogelakker als kern
- Wintervoedselvelden in het open gebied de lente/ zomer doorlaten brengen
- Wintervoedselvelden langs het bos
- Erven verbinden met dooradering (slootkantenbeheer)

Beheermonitoring in Oost-Groningen:

Hoe doen we dit en wat doen we er mee?

Marjon Schultinga

Inhoud presentatie

- Achtergrond en uitgangspunten Oost-Groningen
- ANLb beheerpakketten
- De drie hoofdvragen beheermonitoring
- Het protocol
- Werkzaamheden
- Waar gebruiken we de beheermonitoring voor
- De kosten

Achtergrond

Beleidsmonitoring:

- Ontwikkeling populaties
- Binnen en buiten aangewezen leefgebieden -> maar niet bruikbaar...

Beheermonitoring:

- Effect van beheer op de doelsoorten
- Lerend beheren
- In 2016 Sovon en WGK (KCA) protocol ontwikkeld

Uitgangspunten Natuurbeheerplan Groningen

Blauwe Kiekendief	Kwartelkoning
Geelgors	Paapje**
Gele Kwikstaart	Patrijs
Graspieper**	Ringmus
Grauwe Gors*	Roek
Grauwe Kiekendief	Roodborsttapuit**
Houtduif	Ruigpootbuizerd*
Kerkuil	Scholekster
Kievit	Torenavalk
Kleine Zwaan*	Veldleeuwerik
Kneu	Velduil
Kwartel**	Wulp**

* Alleen doelsoort voor de winter

** Doelsoorten toegevoegd door ANOG

- Akkerbouwgebied van min. 250 ha groot
- Clustering van maatregelen
- Minimaal 5% dekking beheer
- 80% zomer / 20% wintermaatregelen

Beheerpakketten t/m 2022

Zomer

- Kruidenrijke akkerranden
- Vogelakker
- Vogelgraan (ook winter)

Winter

- Vogelgraan
- Wintervoedselakker
- Stoppelland

Beheerpakketten 2023

- Bestaande zomer en wintermaatregelen
- Vogelvriendelijk eiwitgewas (luzerne, veldbonen?)
- Kievitstrook

Hoofdvragen beheermonitoring

1. Welke **vogelsoorten** komen er in welke **aantallen** voor op of in de directe omgeving van de specifieke **beheereenheid** binnen een cluster?

➡ **Aantrekkingskracht beheereenheden?**

1. Wordt een **specifieke beheereenheid** door relevante **doelsoorten** relatief vaak gebruikt, **in vergelijking** met andere beheereenheden of met gebieden daarbuiten?

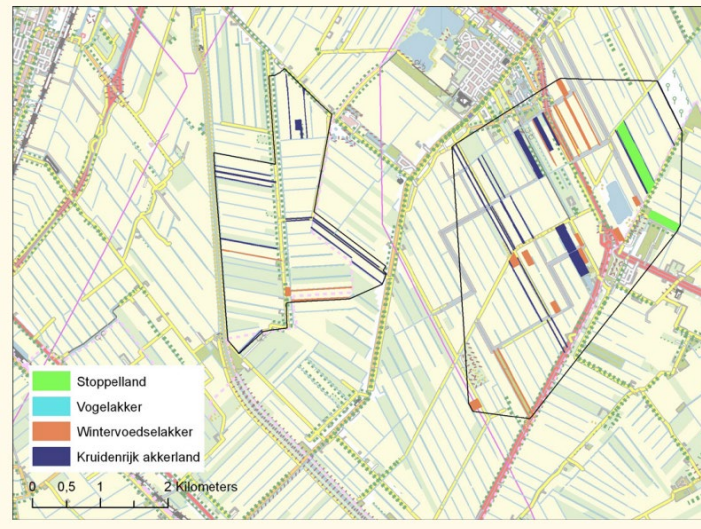
➡ **Welk type beheer of locatie werkt?**

2. Wat is het **effect** van de **beheeractiviteit** (maaien e.d.) op het **gebruik** van de specifieke beheereenheid door de relevante doelsoorten?

➡ **Effect handelingen deelnemer**

Het protocol

- 1/3 van de beheereenheden worden per jaar geteld
- Selectie op basis van loting
 - Deel jaarlijks
 - Deel om de 2/3 jaar
 - Roulatie met bouwplan
 - Referentiepercelen
 - Vast aantal per cluster
- Zomer/winter
- Tellingen door professionele tellers

De voorbereiding

1. ANLb in scan-gis (september – december)
2. Jaarlijks steekproef trekken voor 3 jaar (januari)
 - a. Via functie 'aselect' in excel
 - b. Selectie op basis van deelnemer
 - c. Elk cluster in de selectie
 - d. Referenties
3. Offerteverzoek Sovon
 - a. In najaar al vragen om tijd vrij te maken
 - b. In januari/februari offerteverzoek opsturen
4. Shapes scan-gis inladen in Avimap
 - a. Eventuele wijzigingen doorgeven
 - b. Na 1^e ronde: alle be's geteld?
5. Deelnemers informeren

Na het seizoen

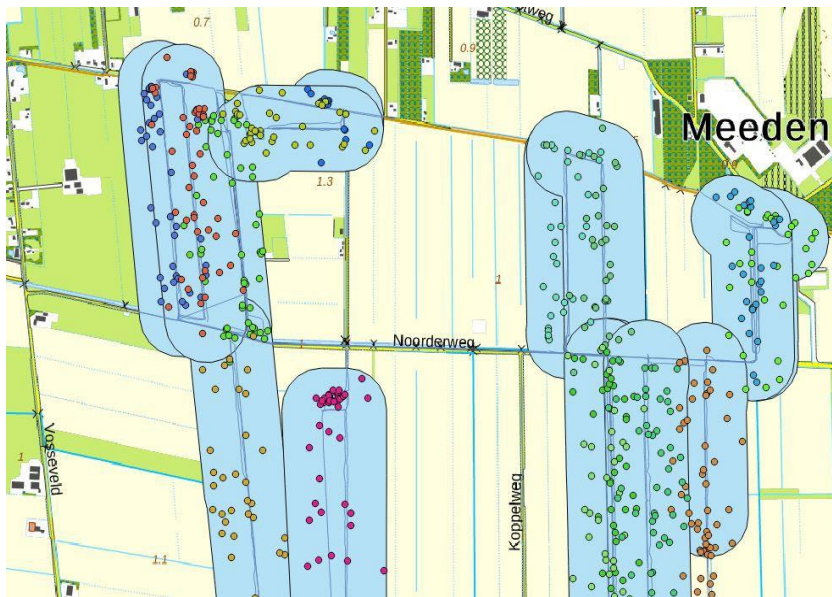
1. Nacontrole ingevoerde gegevens
2. Basisanalyse en verslaglegging
3. Resultaten delen met deelnemers
 - a. Stippenkaarten
 - b. Clusterbijeenkomsten

Waar gebruiken we de resultaten voor (1/3)

- Jaarlijks delen resultaten met deelnemers
 - Stippenkaarten van beheereenheden
 - Ambitie: jaarlijkse clusterbijeenkomsten
- Belangrijke basis voor het maken van keuzes
 - Vogelakker: max 7 ha, spreiding van beheer
 - Welke doelsoorten in welke clusters, maatwerk
 - Resultaten i.r.t. leeftijd beheer
 - Verkennen nieuwe gebieden, keuzes behoud van clusters

Waar gebruiken we de resultaten voor (2/3)

Communicatie met zeggingskracht!

- Onderbouwd in gesprek met je deelnemers
- Met de buitenwacht
- Gezamenlijk monitoringsrapport provincie Groningen: actieplan akkervogels en uitbreiding leefgebied open akker

Waar gebruiken we de resultaten voor (3/3)

- Actieplan akkervogels
- Doelgericht ANLb

De kosten (1/2)

- Monitoring door professionals: Sovon met Avimap
- Laten maken van GIS kaarten: extern bureau
- Eigen arbeid:
 - Voorbereiding steekproef, offerte, communicatie tijdens het seizoen
 - Aansturing laten maken van kaarten
 - Kaarten/resultaten delen met deelnemers
 - Rapport Sovon lezen en beoordelen

De kosten (2/2)

- 2017 – 2022: 20-25% van de overhead ANLb
 - Ongeveer 325 eenheden, waarvan 1/3 jaarlijks geteld
- Flinke kostenpost!
 - Beginjaren veel ontwikkeling nodig geweest
 - Afstemming kost in het begin veel tijd
 - Wintertellingen: geen referenties meer en minder rondes
- Benutten projectbudgetten

Het belang van beheermonitoring

- Goed monitoren is belangrijk!
 - Lerend beheren
 - Beleidsmonitoring kan bijdrage ANLb niet meten
 - Onderbouwing naar de buitenwacht

Wat zijn jullie ervaringen?

Welke methode gebruikt jouw collectief?

mschultinga@anog.nl

